

KAMU ALACAKLARININ TAHSİLİ KONUSU

Şeref EDİZBİLEK
Vergi Denetmeni

2 6 Mayıs 1994 tarihinde bir kamu alacağının tahsili, ödenmemesi durumunda ise kamu alacağına karşılık olarak haczedilmiş olan malların işveren tasarrufundan kamu tasarrufuna geçeceği taşıma işleminin yapılması için mükellef kurum bürosuna giden memurlardan Muhammet Karagüzel görevi başında şehit olmuştur.

Bu tür olayların bir daha yaşanmaması ve ülkemizin içinde bulunduğu zor dönemde mükellef idare ilişkilerinin bozulmaması arzusundayız. Milletimiz ve camiamıza başsağlığı diliyoruz.

Bu acının ardından, tahsilatla ilgili yeni yasal düzenlemeler ve tahakkuk etmiş vergilerin tahsili aşamasında karşılaşılan zorlukların ortaya konulup, sorunların çözümünde kullanılabilecek önerilerden bahsetmemizin anlamlı olacağı görüşündeyiz.

I - TAHSİLATLA İLGİLİ YENİ YASAL DÜZENLEMELER:

1 - 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 70. Maddesinin (1) Numaralı Bendinde Yapılan Değişiklik:

6183 sayılı Kanun'un 70. maddesi "Haczedilemeyecek Mallar" başlıklıdır. Maddenin "Devlet malları ile hususi kanunlarında

haczi caiz olmadığı gösterilen mallar şeklindeki (1) numaralı bendi, 4.5.1994 kabul tarihli 3986 sayılı Kanun'un (7.5.1994 tarih ve 21927 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.) XI. bölüm 16. maddesiyle "233 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve mahalli idarelerin malları hariç olmak üzere Devlet malları ile hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar." şeklinde değiştirilmiştir.

Günümüzde devletin küçültülmesi, iktisadi hayattan elini çekmesi düşüncelerinin yoğun tartışması yapılmaktadır. Ancak, devlet bu tartışmalar süredursun fiili olarak, İktisadi Devlet Teşekkülleri, Kamu İktisadi Kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri vasıtasıyla ticari faaliyetlerde bulunmaktadır.

Devletin ekonomik faaliyetler içindeki yapıtaşları olan yukarıda saydığımız işletmeler, vergi borçlarını vadesinde ödemeyerek (veya ödemeyerek) tahakkuk-tahsilat oranının düşmesine neden olmakta ve vergi idaresinin ricadan öteye gidemeyen "Borcunuzu ödeyiniz." şeklindeki uyarılarına duyarlı cevap vermemekte idiler.

Vergi daireleri yukarıda saydığımız işletmelerin mallarına yasa gereği haciz tatbik edememekteydi. Ancak takibi ve ortaya çıkarılması zor olan akar nitelikli gelirlere ise haciz tatbiki yoluna zaman içerisinde başvurabiliyordu.

Vergi İdaresinin kamu malı hazine getirdiği genişletici yenilik, bu alandaki sıkıntıyı giderici olumlu bir gelişmedir.

2 - 3986 Sayılı Kanunla Bazı Kuruluşların Vergi Asıllarında Yapılan Taksitlendirme ve Fer'i Alacaklarla Vergi Cezalarından İdarenin Feragatı Konusunda Yapılan Düzenleme:

3986 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi ile bazı kuruluşların vergi asıllarında taksitlendirme yapılmış, bazı alacakların fer'ilerinden ise idarenin feragatı konusu düzenlenmiştir.

Sözkonusu madde metni şu şekildedir: "Büyükşehir Belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri, bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların 1.4.1994 tarihine kadar birikmiş olan Sosyal Sigortalar Kurumu prim borçları asılları

ve fer'ileri ile 6183 sayılı Kanun Hükümlerine göre takip olunan amme borçları asılları 1.4.1994 tarihinden itibaren herhangi bir zam, faiz uygulanmaksızın 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanunlar uyarınca kendilerine verilen paylardan ilk taksit Kanunun yürürlüğe girdiği ayı takip eden aydan başlamak ve eşit taksitlerle olmak üzere 36 ay süre ile ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesilerek belirlenecek hesaplara nakden veya hesaben ödenir. Bu borçlara (Sosyal Sigortalar Kurumu'na olanlar hariç) 1.4.1994 tarihine kadar uygulanan gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları ile diğer cezaların tahsilinden vazgeçilir."

Belediyeler ve İl Özel idarelerine 2.2.1981 tarih ve 2380 sayılı Kanun uyarınca genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılan paylar İller Bankası'na yatırılmakta ve bu banka tarafından dağıtılmaktadır.

Büyükşehir belediyelerine ise 3030 sayılı Kanun uyarınca hem İller Bankası tarafından hem de Maliye Bakanlığı Merkez Saymanlığınca doğrudan pay dağıtımı sözkonusudur.

Bu konudaki düzenleme, ülke yararına üstlendikleri görevlerin sürekli artış gösterdiği ve bu nedenle bu görevlerin finansmanında zorlanan yurtdışındaki sayılan kuruluşların vergi borçlarının tahsilini kolaylaştırıcı niteliktedir. Aynı zamanda vergi idaresinin tahsilatın hızlandırılması çalışmalarında, kolay ve etkili bir yöntemle başvurulmuş olması açısından olumlu bir gelişmedir.

II - TAHSİLAT İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ ÖNERİ VE BEKLENTİLER:

1 - Vergi Dairelerinin Tahsilat Konusunda Etkinliğinin Artırılması, Vergi Daireleri Güvenliği ile Haciz Tatbiki ve Hacizli Malların Tahliyesinde Alınması Gerekli Önlemler Konusunda Öneri ve Beklentiler:

Kamu gelirlerinin tahsili ya direkt vergi dairesi veznesine veya PTT ya da T.C. Ziraat Bankası vasıtasıyla yapılmaktadır. Vadesinde ödenmeyen kamu gelirlerinin tahsil işlemleri 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre yürütülmektedir.

Günümüzde vergi dairelerinin iç güvenliği (özellikle vezne güvenliği) konusuyla birlikte haciz tatbiki ve hacizli malların tahliyesinde öncelikle güvenlik ve vergi konularında bilgi-deneyime sahip uzman elemanların

kullanımı önemli bir zarurettir. Halihazırda yapılmakta olan çalışmalarda kolluk güçleri haciz tatbiki, mal tahliyeleri ve vezne güvenliği ile ilgili konularda, istenildiğinde, çalışma mahallinde bulunmak suretiyle yardımcı olmaktadır.

Konunun kısa ve uzun vadeli iki aşamada ele alınarak sonuçlandırılması düşünülebilir. Kısa vadede vergi dairesi personelinin özellikle icra memuru, tahsildar ve veznedar konumundaki memurların silah taşımalarının sağlanması ile güvenlik konularında eğitilmeleri suretiyle çözümlenmelidir. Uzun vadede ise, kısa vadede belirtilen önlemin yerine ikame edilebilecek ve vergi daireleri bünyesinde üstlenmiş hem iç güvenlik ve gerektiğinde dış güvenlik ve haciz tatbiki ile hacizli mal tahliyelerinin yapılması işlemlerinde görev alacak bir birim oluşturulması gerekmektedir.

2 - Vergi Mükelleflerinin Vadesinde Ödenmeyen Borçlarının; Üçüncü Şahıslar Nezdindeki Varlık ve Haklar İle Alacaklardan "Haciz Bildirisi" Düzenlemek Suretiyle Tahsili Yönteminin Etkin Olarak Kullanılması Konusu:

Özellikle faaliyetine devam edip, vadesinde borçlarını ödemeyen "şirket" şeklinde örgütlü, bir bürodan işlemlerini yürüten kurumların borçlarının takibinde, büro adresine gidildiğinde sadece büro malzemeleri hacze kabil mal olarak bulunmakta, bunlar da genellikle borcu karşılayamamaktadır.

Borçlu mükellefler nezdinde öncelikle vergi incelemesi yapma yetkisi bulunan, vergi dairesi müdürünün; mükellefin cari yıl defterlerinin basit olarak mevcutlar ve alacaklar bazında tesbite yönelik tetkiklerin yaygın olarak uygulanmasının sağlanması, özellikle kısa vadeli alacak ve üçüncü kişiler nezdindeki varlıklara "Haciz Bildirisi" düzenlemek suretiyle kamu alacaklarının tahsili yönteminin daha etkin kullanımı, hem mükellefin harici veriler yoluyla hem de direkt olarak izlendiği konularıyla vergi ödemede hassas bir davranış çizgisine çekilmesinin oluşumunda yararlı olacaktır.

Bu tür bir çalışmanın, borçlu mükelleflerin kamuoyuna teşhirinden daha etkili bir psikolojik etkisinin olacağı kanaatindeyim.